

УДК 378.14.015.62

ВПЛИВ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА УНІВЕРСИТЕТУ НА ФОРМУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ

Ірина Захарова, Валентина Статівка

*Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка***Анотація:**

У статті висвітлено поняття інтелектуальної мобільності; сформульовано основні характеристики інтелектуальної мобільності; проаналізовано основні шляхи інтелектуального розвитку особистості. Наведено різні погляди на поняття «освітнє середовище» й основні характеристики освітнього середовища університету. Розглянуто рівні освітнього середовища університету, його складові, інформаційний характер та вплив на формування інтелектуальної мобільності майбутнього менеджера. Надано визначення інтелектуальнозбагачувального середовища. Акцентовано увагу на людиноцентричному підході в умовах дистанційного навчання, на організації форм навчання на основі цифрових технологій. Наведено умови формування інтелектуальної мобільності майбутніх менеджерів.

Ключові слова:

мобільність; інтелектуальна мобільність; освітнє середовище; університет; інтелектуальні здібності.

Resume:

Zakharova Iryna, Stativka Valentina. The influence of the educational environment of the university on the formation of intellectual mobility of future managers.

The article reveals the concept of intellectual mobility; the main characteristics of intellectual mobility are formulated; the main ways of intellectual development of the personality are analyzed. The analysis of the researches of Ukrainian and foreign scientists regarding the study of the personality of the future manager, the intellectual development of the personality and the formation of its intellectual mobility is presented. Various views on the concept of "educational environment" and the main characteristics of the educational environment of the university are presented. The levels of the educational environment of the university, its components, information nature and influence on the formation of the intellectual mobility of the future manager are considered. The components interacting in the educational environment are summarized: spatial, content-methodical, communicative-organizational. The definition of an intellectually enriching environment is given. The important factors of the intellectual development of the personality in the conditions of the university are given. Emphasis is placed on the human-centered approach in the conditions of distance learning, as an educational environment in which the process of forming the intellectual mobility of future managers unfolds. One of the distance learning systems is considered, namely the Moodle platform, on the basis of which the educational process is carried out at the Sumsy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko. Conditions for the formation of intellectual mobility of future managers are given.

Key words:

mobility; intellectual mobility; educational environment; university; intellectual abilities.

Постановка проблеми. У сучасному світі мінливих технологічних, економічних і соціальних змін формування інтелектуальної мобільності є дуже важливим процесом. Сьогодні люди повинні вміти швидко адаптуватися до нових ситуацій і вирішувати проблеми в усіх сферах життя.

Молода людина зі сформованою інтелектуальною мобільністю має перевагу на ринку праці, може швидко реагувати на потреби роботодавців і постійно розвиватися, має впевненість у своїх силах і здібностях, що підвищує її самооцінку і допомагає бути більш успішною.

Інтелектуальна мобільність – це здатність людини аналізувати, оцінювати та ефективно використовувати постійно зростаючий потік інформації, генерувати нові ідеї та покращувати знання й навички для досягнення успіху в усіх сферах життя (Міхненко, 2014, с. 15). Ця компетенція передбачає готовність до навчання та безперервного професійного розвитку, а також здатність адаптуватися до нових культурних, соціальних й економічних обставин, які абсолютно необхідні в роботі сучасного менеджера. Отже, проблема формування інтелектуальної мобільності майбутніх менеджерів є надзвичайно актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Велика кількість дослідників присвячували свої наукові студії розгляду інтелектуального розвитку особистості, серед яких О. Білик, Л. Виготський, П. Гальперін, Н. Гончарук, Д. Ельконін, Г. Єгорова, І. Захарова, Н. Коваліско, Ю. Клек, О. Леонтьєв, Ж. Піаже, С. Рубінштейн, Н. Талізїна, М. Холодна, В. Шадріков та ін.

Вивченню особистості майбутнього менеджера присвячені дослідження М. Виноградського, П. Дяківа, В. Єгоращенко, Д. Козлова, О. Козлової, О. Козиревої, Д. Кеннеді, Х. Ксенофонтвої, О. Овсієнко, Л. Пшеничної, Л. Скібіцької, Б. Трейсі, О. Шканової та ін.

Багато вчених займалися дослідженням інтелектуальної мобільності. Джон Дьюї – філософ та педагог, який пропагував ідею «навчання через дію» та розвиток рефлексивного мислення. Жан П'єже – французький психолог, який розробив теорію розвитку інтелектуальних операцій та стадій когнітивного розвитку. Роберт Стернберг – американський психолог, розробив теорію тріадичного інтелекту та акцентував увагу на тому, що інтелект повинен бути здатним до адаптації до нових ситуацій. Жан Лефевр – французький учений, який вважає, що інтелектуальна мобільність включає навички адаптації до нових ситуацій, альтернативного

мислення та здатність до інноваційної діяльності. Карол Двек – австрійський психолог, який розробив теорію множинного інтелекту, де було визнано, що інтелект не обмежується лише когнітивними здібностями, а також включає соціальну та емоційну інтелектуальну мобільність.

Українські вчені також розглядають тему інтелектуальної мобільності студентів. Наприклад, доктор педагогічних наук Людмила Семенов проводила дослідження з питань активності та саморозвитку студентів в умовах формування інтелектуальної мобільності. Вона аналізувала вплив таких факторів, як культурно-мистецька спадщина, технологічні досягнення та розвиток громадянського суспільства на інтелектуальну мобільність студентів.

Доктор психологічних наук Євгенія Готьє розглядала питання інтелектуальної мобільності у контексті розвитку творчих здібностей. Вона досліджувала, як формування творчих здібностей може впливати на інтелектуальну мобільність студентів та їх готовність до розвитку й адаптації до нових умов.

Серед українських вчених, які аналізували різні аспекти інтелектуальної мобільності, можна виокремити В. Бобрицьку, Г. Міхненко, І. Жаркіх, Н. Гончарук, П. Лузана, П. Носова, Р. Пріму, Г. Сагдєєву, О. Симончук та ін. У своїх дослідженнях вчені наголошують на важливості інтелектуальної мобільності в умовах сучасного світу, де знання і технології швидко змінюються та вимагають від людей постійного самовдосконалення й адаптації.

Формулювання цілей статті. Мета нашого дослідження полягає у розгляді впливу освітнього середовища університету на особистість майбутнього менеджера, а саме на формування його інтелектуальної мобільності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні будь-який університет використовує у своєму освітньому процесі таку систему, яка дає змогу підготувати людину до життя в сучасному світі. Проте, навіть найкращі заклади освіти не можуть дати всіх знань і навичок, необхідних спеціалісту для продуктивної роботи протягом усього життя. Необхідно навчити студента здобувати знання самостійно, швидко знаходити необхідну інформацію та використовувати її у своїй діяльності.

В педагогічній науці про інтелектуальну мобільність, як одну з найважливіших якостей спеціаліста, вперше заговорили на початку XXI століття. Серед вимог сучасних підприємств до майбутніх працівників основною вимогою стало формування такої якості особистості, як інтелектуальна мобільність.

Основним джерелом інтелектуального розвитку особистості є створення відповідного освітнього середовища. Існують різні погляди на поняття «освітнє середовище».

Наприклад, Н. Чудінова говорить, що «це система, яка включає впливи та умови формування особистості, а також можливості її розвитку, які містяться в соціально-просторовому предметному середовищі» (Чудінова, 2012, с. 388).

О. Ярошинська наголошує, що освітнє середовище «являє собою теорію і методіку посередницького управління процесом формування особистості, що дозволяє змістити фокус діяльності викладача з активної педагогічної взаємодії на особистість у галузь формування «освітнього середовища», в якому відбувається його самоосвіта і саморозвиток» (Семенова, 2014, с. 46).

В. Слободчикова стверджує, що освітнє середовище є «динамічним утворенням, продуктом системи взаємодії суб'єктів освітнього простору, управління освітою, місця освіти та самого освітнього середовища» (Семенова, 2014, с. 52). Т. Равчина розглядає освітнє середовище як «цілісний соціально-психологічний простір, що охоплює простір умов, взаємозв'язків, простір цілей та намірів, простір взаємин і позицій, що завжди ієрархічно структурований» (Равчина, 2015, с. 8).

Освітнє середовище, на наш погляд, – це система психолого-педагогічних умов, що створюють можливості для розкриття здібностей і особистісних якостей студентів.

Освітнє середовище є процесом, у якому взаємодіють кілька компонентів, зокрема:

- 1) просторовий: організація життєвого простору, символіка й традиції закладів освіти;
- 2) змістово-методичний: концепції навчання і виховання, освітні та навчальні програми, методичні рекомендації, навчальні посібники, форми і методи організації навчання;
- 3) комунікативно-організаційний: розподіл статусів і ролей, цінностей, визначення стилів спілкування та викладання, культури управління (Габа, 2010, с. 29).

Якщо освітньому середовищу притаманні такі характеристики, як проблемність, невизначеність, креативність, інтелектуальний потенціал, толерантність тощо, то його можна назвати інтелектуальнозбагачувальним середовищем. Інтелектуальнозбагачувальне середовище є комплексом інструментів, ресурсів та методів, спрямованих на сприяння розвитку інтелектуальних здібностей та збагачення знань та навичок людини. В рамках інтелектуальнозбагачувального середовища можуть використовуватися різноманітні методи

інтелектуальної стимуляції, такі як тренування пам'яті, розвиток логічного мислення, підвищення навичок комунікації та креативності. До інструментів для створення інтелектуальнозбагачувального середовища можуть належати різні дидактичні матеріали, комп'ютерні ігри, ігри-головоломки, блоги та соціальні мережі з навчальними завданнями й інші ресурси, спрямовані на зміцнення когнітивних здібностей.

Основою інтелектуальнозбагачувального середовища є освітні центри, перш за все, на рівні кафедр, робота яких спрямована на організацію творчих проєктів, виставок, грантів, на проведення різних конкурсів, конференцій, на зустрічі з відомими вченими, видатними особистостями тощо.

Сучасні студенти мають багато можливостей для поширення своїх знань та вмінь в межах своєї професії, проте це вимагає високої інтелектуальної мобільності. Студенти повинні бути відкритими до нових ідей та вміти пристосовуватися до швидкоплинних змін в суспільстві та технологіях. Інтелектуальна мобільність також означає здатність до роботи в міжкультурному середовищі, де студентам доводиться спілкуватися з людьми з різних культур, мов та підходів. Через зростаючу конкурентоспроможність на ринку праці, студенти повинні розвивати свою інтелектуальну мобільність, щоб бути здатними до адаптації та досягнення успіху в будь-якій діяльності в їх майбутньому.

З позиції системного підходу будь-який заклад вищої освіти можна розглядати як інтелектуальну систему, яка орієнтує студентів на різні види інтелектуальної діяльності. Важливим фактором формування інтелектуальної мобільності особистості є традиції цієї інтелектуальної системи. У Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка вже 98 років існує величезна кількість своїх традицій, які допомагають формувати інтелектуальну мобільність студента.

Основою підготовки фахівців у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка є трикутник «Освіта-Наука-Інновації». Тобто характеристикою освітнього середовища університету є органічне поєднання освітньої, наукової та інноваційної діяльності, що тісно взаємодіє із сучасним ринком праці і головним завданням якого є забезпечення якісної підготовки фахівців.

Освітнє середовище університету являє собою велику систему, що охоплює студентів, викладачів, різноманітні ресурси та умови, необхідні для здобуття якісної освіти й розвитку інтелектуального потенціалу. Це також включає в

себе культуру університету, що визначається цінностями, якими керуються студенти й працівники університету, а також способом спілкування та взаємодії між ними.

Ефективне освітнє середовище повинно забезпечувати студентам необмежений доступ до різних джерел знань та засобів, які допоможуть їм розвиватися та отримувати знання. Крім засобів, розуміння та сприйняття різних культур, готовність до взаємодії та робота у міжкультурному оточенні є також дуже важливою частиною освітнього середовища в університеті. Зауважимо, що важливою частиною освітнього середовища є розробка особистих вмінь та розвиток професійних навичок. Це можна забезпечити за допомогою програм практики та стажування, додаткових інтерактивних курсів та майстер-класів, а також за залученням до участі у різних наукових дослідженнях і проєктах.

На нашу думку, основною характеристикою сучасного освітнього середовища є комунікативність, оскільки вона є ключовою в обміні інформацією та взаємодії і сприяє ефективному навчанню й розвитку студентів. У комунікативному середовищі студенти можуть покращувати свої навички усного та писемного мовлення, а також аналітичні та критичні навички. Взаємодія з іншими студентами й викладачами допомагає розвивати соціальні навички та здатність до співпраці. Крім того, комунікативна технологія може бути ефективним засобом для залучення студентів до навчання й формування їх мотивації до навчання.

Середовище не може бути заздалегідь визначеним, воно є продуктом спільної роботи в рамках спілкування. Іншими словами, освітнє середовище – це не лише процес, а й результат власної діяльності особистості.

Наприклад, донедавна організація навчального процесу у закладах вищої освіти характеризувалася монологічним характером. Сьогодні переважає зовсім інша форма спілкування, особливо щодо дистанційного навчання – це багатостороння форма спілкування. Змінилися стосунки викладача та студента, і функція навчання переходить до завдань, які підтримують функцію учіння.

Позиція викладача стала принципово іншою. Замість того, щоб передавати знання, викладач надає студентам можливість працювати самостійно, використовуючи свій досвід в різних ситуаціях, швидко орієнтуватися в нестандартних ситуаціях, формуючи тим самим інтелектуальну мобільність.

Але слід визнати, що, усвідомлюючи необхідність цих змін, майбутні менеджери часто не володіють елементарними навичками їх

реалізації. Завдання кожного викладача – створити таке освітнє середовище, яке забезпечує умови для особистісного становлення майбутніх спеціалістів, формування важливих інтелектуальних якостей.

Іншим підходом до формування інтелектуальної мобільності майбутніх менеджерів в умовах університетського освітнього середовища є людиноцентричний підхід, який спрямований на утвердження людини як найвищої цінності. Такий підхід виходить з того, що кожна людина є унікальною, має свої потреби, цінності та здібності, які потрібно враховувати у навчанні.

До переваг людиноцентричного підходу належить:

- сприяння інтелектуальному, емоційному, соціальному та моральному розвитку кожного студента;
- активна участь студентів у освітньому процесі та залучення їх до взаємодії з іншими студентами;
- створення приємної навколишньої середовища для навчання та розвитку;
- використання інноваційних та прогресивних підходів до навчання та розвитку.

Розглянемо людиноцентричний підхід в умовах дистанційного навчання, як освітнього середовища, в якому розгортається процес формування інтелектуальної мобільності майбутніх менеджерів.

У березні 2020 року згідно з рішенням Кабінету Міністрів України навчання в усіх закладах освіти України було переведено у дистанційний формат, в рамках якого всі ми успішно працюємо. Було зрозуміло, що в перші дні пандемії методика дистанційного навчання була незрозумілою ні викладачам, ні здобувачам освіти. Хоча з 2013 року в Україні законодавчо закріплено можливість запровадження дистанційної освіти як окремої форми навчання у закладах вищої освіти, дуже мало учасників освітнього процесу були готові до такої форми навчання (Хмель, 2015, с. 188). Нині війна є основною перешкодою для організації традиційного навчання в Україні, тому сьогодні дистанційна освіта є основною формою в закладах освіти різного рівня.

На наш погляд, наразі доцільніше говорити не про дистанційне навчання як таке, а про різні системи навчання на основі цифрових технологій.

Дистанційна модель навчання передбачає передачу інформації у віртуальному середовищі. Найбільш перспективною є інтерактивна взаємодія зі студентами за допомогою систем, розроблених для дистанційного навчання. Однією з таких систем є платформа Moodle, на

базі якої здійснюється навчання у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка.

У процесі дистанційної освіти дуже важливо організувати роботу викладачів щодо своєчасного реагування на запитання студентів. Комп'ютерні комунікації створюють для цього всі необхідні умови, забезпечуючи своєчасну передачу інформації через елементи та ресурси системи Moodle, наприклад, організовуючи консультації на форумах. Функції викладача зводяться до відстеження відповідності процесу навчання поставленим завданням, консультування студентів з проблемних питань, організації та проведення бесід з теми, що вивчається, контролю за рівнем засвоєння навчального матеріалу.

Незважаючи на те, що дистанційне навчання має свої переваги, наприклад, гнучкість та доступність, воно також має деякі недоліки. Деякі з них такі:

1. Відсутність безпосереднього контакту з викладачем: студенти можуть відчувати відсутність підтримки та допомоги в різні моменти навчання.
2. Недостатня взаємодія з однокурсниками: в студентських групах можуть бути відсутніми комунікація та можливість взаємодії.
3. Непередбачувані технічні проблеми: проблеми з інтернетом, комп'ютером або програмним забезпеченням можуть спричинити перебої в навчанні.
4. Відсутність структури та організації: недоліки структури можуть спричинити пропуск студентами частини матеріалу, що завадить цілісності навчання.
5. Брак мотивації: студенти можуть бути менш мотивовані до навчання.
6. Менш ефективно для практичних предметів: деякі практичні предмети не можуть бути належним чином вивчені дистанційно, через необхідність практики у реальних умовах.

Вказуючи на недоліки в дистанційному навчанні, слід зауважити, що найбільшу складність у реальних умовах становить навчання іноземних студентів, які змушені були виїхати до батьківщини і дотепер навчатися дистанційно. Технічні труднощі і глобальна фільтрація деяких браузерів та сайтів подекуди створюють перешкоди доступу до Інтернету. Треба віддати належне викладачам нашого закладу, які за таких екстремальних умов надають особисті дані для комунікації та зв'язку. Контакт з іноземними студентами не втрачено, і вони мають можливість здобути освіту онлайн.

Таким чином, період часткового та повного онлайн-навчання не вплинув на якість викладання в закладі, а лише сприяв удосконаленню старих та розвитку нових методів роботи зі студентами. Зараз інформаційні технології й віртуальні середовища ще не стали загальною культурною практикою, але вони мають великий потенціал для розвитку освіти.

Однією з найважливіших характеристик сучасного освітнього середовища є його інформаційний характер. Тому освітнє середовище часто називають інформаційним освітнім середовищем, яке складається з сукупності інформаційних ресурсів (електронні підручники, бази даних, відео та аудіоматеріали, сайти та інтерактивні платформи), технологій та інфраструктури, що використовуються для підтримки процесу навчання і розвитку інтелектуальної мобільності студентів. Одним із головних завдань інформаційного освітнього середовища є підвищення ефективності навчання та збільшення зацікавленості студентів до освітнього процесу.

Слід зазначити, що інформаційний простір – це не те саме, що інформаційне середовище. (Луговий, 2017, с. 58). Людина, яка існує в одному інформаційному просторі, може одночасно перебувати в різних інформаційних середовищах. Наприклад, в інформаційному середовищі закладу освіти, в інформаційному середовищі людей, зацікавлених у вивченні англійської мови, в інформаційному середовищі віртуальної реальності (мережа Інтернет) тощо.

На основі аналізу проблеми створення освітнього середовища ми розглядаємо освітнє середовище університету як:

- цілісно організовану інтелектуально-освітню систему, яка дозволяє розкрити та сформувати індивідуальні якості студента, що є дуже суттєвим у сучасній ситуації глобальної трансформації;

- низку передумов для формування інтелектуальної мобільності майбутніх менеджерів.

Розглянемо характерні риси освітнього середовища університету, які впливають на формування інтелектуальної мобільності майбутніх менеджерів:

1. Активна наукова діяльність: університет з потужною науковою роботою сприяє розвитку інтелектуальної мобільності майбутніх менеджерів. Залучення студентів до досліджень, наукових публікацій, доповідей і конференцій допомагає розвивати їх критичне мислення.
2. Міжнародна співпраця: університет, який активно підтримує міжнародну співпрацю, розширює можливості майбутніх

менеджерів для міжнародного досвіду та мобільності. Обміни студентами, програми отримання подвійних дипломів, співпраця з університетами за кордоном, інтернаціоналізація програм – усе це сприяє формуванню інтелектуальної мобільності студентів.

3. Інновації у навчанні: використання сучасних технологій та методик навчання може стати вирішальним фактором у формуванні інтелектуальної мобільності студентів. Відкрите навчання, онлайн-курси, нові формати лекцій – усе це допомагає стимулювати інтелектуальну активність і розвиток студентів.

4. Розуміння міжкультурної співпраці: залучення до програми освіти з вивчення мов та культури інших країн, спільні проекти та дослідження, навчання комунікації та взаємодії з людьми з різних країн – все це підвищує рівень інтелектуальної мобільності майбутніх менеджерів.

Висновки. Отже, освітнє середовище університету має великий вплив на формування інтелектуальної мобільності майбутніх менеджерів, тому надзвичайно важливо створювати сприятливі умови для їх розвитку.

Умови, за яких формування інтелектуальної мобільності майбутніх менеджерів буде ефективним, можна об'єднати у дві групи:

- а) на рівні змістово-методичного компонента освітнього середовища університету:

- актуальність змісту освіти для професійної діяльності фахівця; інтегративний підхід до формування змісту навчання;

- залучення у зміст актуальних проблем іноземного досвіду і перспектив навчання й роботи за кордоном;

- варіативність навчальних програм; свобода вибору індивідуального освітнього маршруту;

- вивчення кількох іноземних мов;

- залучення іноземних фахівців до читання лекцій, практичних курсів, вивчення іноземного досвіду професійної діяльності з інтеграцією його на місцевому рівні;

- створення спільних проєктів з різними університетами країни та за її межами;

- використання різноманітних методів, форм, засобів навчання;

- систематичне залучення Інтернет ресурсів, інформаційних ресурсів дистанційної освіти у викладанні всіх дисциплін;

- урахування індивідуально-психологічних особливостей студентів;

- б) на рівні комунікативно-організаційного компонента освітнього середовища університету:

- участь усіх суб'єктів у створенні освітнього процесу, задоволеність взаємодією «студент-викладач»;

- активне впровадження англійської мови як мови міжнародного спілкування у багатомовному студентському середовищі;

- переорієнтація діяльності викладача від інформативної до науково-організаційної, активізація науково-дослідної роботи студентів.

У подальшому дослідженні проблеми формування інтелектуальної мобільності

майбутніх менеджерів в умовах освітнього середовища університету планується провести перевірку ефективності теоретично обґрунтованих умов. Оскільки процес підготовки майбутніх менеджерів є складним і багатогранним, то оцінка якісних і кількісних параметрів його динаміки буде здійснюватися шляхом розробки інструментарію діагностування рівня сформованості інтелектуальної мобільності й визначення критеріїв та показників для її оцінки.

Список використаних джерел

Габа, І. М. (2010). Освітнє середовище: соціально-психологічна парадигма. *Актуальні проблеми психології*, 7 (22), 27–31.

Луговий, В. І. (2017). Інформація, інформаційне суспільство та інформаційна роль освіти (теоретико-методологічний погляд). *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова: зб. наук. пр. КНПУ ім. М. П. Драгоманова*. (11), 55–60.

Міхненко, Г. Е. (2014). Структура інтелектуальної мобільності майбутніх інженерів. *Рідна школа: науково-педагогічний журнал*, 8–9, 14–19.

Равчина, Т. В. (2015). Організація взаємодії студентів з освітнім середовищем у вищій школі. *Вісник Львівського університету. Серія педагогічна*, 19, 3–16.

Освітнє середовище як чинник становлення обдарованої особистості: монографія. (2014). Р. О. Семенова (Ред), О. Л. Музика, Д. К. Корольов та ін. Кіровоград. Імекс-ЛТД. 228 с.

Хмель, О. В. (2015). Психолого-педагогічні особливості системи дистанційного навчання. *Вісник Луганського національного педагогічного ун-ту імені Тараса Шевченка*. 11, 181–190.

Чудінова, Н. В. (2012). Формування інформаційно-освітнього середовища навчання у Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності. *Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук.-техн. праць*. Львів. РВВ НЛТУ України. 22 (2), 384–392.

Kolomytseva, O. N., Stativka, A. M., Ding Shujin, & Stativka V. I. (2021). Determination of the information society and the educational system: opportunities to improve academic results in distance learning. *Science for Education Today*, 11 (2), 102–121.

References

Gaba, I. M. (2010). Educational environment: socio-psychological paradigm. *Current problems of psychology*, 7 (22), 27–31. [in Ukrainian]

Lugovyi, V. I. (2017). Information, information society and informational role of education (theoretical and methodological view). *Scientific journal of the NPU named after M. P. Drahomanov: coll. of science works. KNPU named after M. P. Drahomanov*. (11), 55–60. [in Ukrainian]

Mikhnenko, G. E. (2014). Structure of intellectual mobility of future engineers. *Native school: scientific and pedagogical journal*, 8–9, 14–19. [in Ukrainian]

Ravchyna, T. V. (2015). Organization of interaction of students with the educational environment in higher education. *Bulletin of Lviv University. Pedagogical series*, 19, 3–16. [in Ukrainian]

Educational environment as a factor in the formation of a gifted personality: monograph. (2014). R. O. Semenova (Ed.), O. L. Muzyka, D. K. Korolev, and others. Kirovohrad Imex-LTD. 228 p. [in Ukrainian]

Khmel, O. V. (2015). Psychological and pedagogical features of the distance learning system. *Bulletin of Luhansk Taras Shevchenko National Pedagogical University*. 11, 181–190. [in Ukrainian]

Chudinova, N. V. (2012). Formation of an informational and educational learning environment at the Lviv State University of Life Safety. *Scientific bulletin of NLTU of Ukraine: coll. science and technology works Lviv. RVV NLTU of Ukraine*. 22 (2), 384–392. [in Ukrainian]

Kolomytseva, O. N., Stativka, A. M., Ding Shujin, Stativka V. I. (2021). Determination of the information society and the educational system: opportunities to improve academic results in distance learning. *Science for Education Today*, 11, no. 2. 102–121. [in English]

Відомості про авторів:

Захарова Ірина Олександрівна

Zaharova_soippo@ukr.net

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

вул. Роменська, 87, Суми, 40002, Україна

Статівка Валентина Іванівна

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

вул. Роменська, 87, Суми, 40002, Україна

doi: 10.33842/22195203-2023-30-13-18

Матеріал надійшов до редакції 15. 06. 2023 р.
Прийнято до друку 20. 06. 2023 р.

Information about the authors:

Zaharova Iryna Oleksandrivna

yuliya.nadolskay@ukr.net

Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko

87 Romenska Street, Sumy, 40002, Ukraine

Stativka Valentina Ivanovna

Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko

87 Romenska Street, Sumy, 40002, Ukraine

doi: 10.33842/22195203-2023-30-13-18

Received at the editorial office 15. 06. 2023.
Accepted for publishing 20. 06. 2023.